

ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΤΕΡΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
(ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ)
Τετάρτη 19 Φεβρουαρίου 2020
Διδάσκων: Αρχιμανδρίτης π. Δανιήλ Ψωίνος

«Γιατί η φθορά και ο θάνατος υπάρχουν και μετά την ενανθρώπιση του Χριστού; »

- Η φθορά και ο θάνατος ήταν η συνέπεια της απόπειρας του ανθρώπου να ζήσει και να φτάσει να κατορθώσει το σκοπό της ζωής και της ύπαρξης του που είναι η θέωση, χωρίς τη ζωτική σχέση του με τον Θεό, τον Πλάστη και Δημιουργό του.
- Επειδή ο άνθρωπος είναι κτιστό ον (δημιούργημα) και προέρχεται εκ του μη όντος (από την ανυπαρξία) εις το είναι (στην ύπαρξη) από τον Θεό, γι' αυτό και η ενέργεια του αυτή να οδηγηθεί στη θέωση από μόνος του, να αυτοθεωθεί δηλαδή, σήμαινε την εγωιστική απόφαση του να αποκοπεί από την πηγή, δηλαδή τον Θεό, ο Οποίος του παρείχε τη δυνατότητα να υπάρχει και να ζει.
- Όταν ο άνθρωπος οικειώθηκε τη συμβουλή του σατανά, όχι μόνο δεν έγινε όμοιος με τον Θεό (όπως του είχε πει) αλλά και απέβαλε τα θεία δώρα, απώλεσε το θείον κάλλος με το οποίο ήταν ντυμένος, αισθάνθηκε τη γυμνότητα του και άρχισε να οδεύει προς το μη ον. Αυτό ήταν το παθογόνο σύμπτωμα της αμαρτίας, με γνώρισμα τη φθορά και με παρακολούθημα το θάνατο.
- Μετά την πτώση των πρωτοπλάστων ολόκληρη η ανθρωπότητα κληρονόμησε την παθολογία της παρακοής. Όπως θα πει ο Άγιος Κύριλλος Αλεξανδρείας «νενόσηκεν ἡ φύσις» του ανθρώπου και «συνέδραμον αἱ ἡδοναὶ καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι καὶ ἀνέφυ ὁ ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν ἀγριαίνων νόμος».
- Η παρακοή του ανθρώπου είναι η αιτία που υπάρχει η φθορά και ο θάνατος στην ζωή μας. Ο Θεός «θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδέ τέρπεται ἐπ' ἀπωλεία ζώντων» (Σοφία Σολομώντος 1,13). Ο Θεός είναι πρόξενος ζωής, «ἔκτισε εἰς τό εἶναι τὰ πάντα» (ενθ' ανωτέρ.)
- Η έξωση του ανθρώπου από τον παράδεισο δεν αποτελεί απαραίτητα τιμωρία του Θεού στον άνθρωπο. Από μόνη της η παρακοή σημαίνει εξάλλου αδυναμία και διακοπή, από μέρους του ανθρώπου, της σχέσης του με τον Θεό. Η απώλεια της ζωοποιού χάρης, η νέκρωση, οι «δερμάτινοι χιτώνες», η υποκείμενη στην αμαρτία σάρκα ως αποτέλεσμα της αμαρτίας δεν επέτρεπαν στους πρωτοπλάστους να παραμείνουν στον παράδεισο.
- Ο άνθρωπος βγήκε από τον παράδεισο διότι ο Θεός θέλησε με αυτόν τον τρόπο να ματαιώσει τα σκοτεινά και καταστροφικά σχέδια του διαβόλου. Ο διάβολος βάζοντας το δηλητήριο της αμαρτίας στο πρόσωπο του ανθρώπου είχε ως απώτερο σκοπό να καταστεί το κακό και η αμαρτία αθάνατος. Έτσι ο Θεός από φιλανθρωπία και όχι από τιμωρία διώχνει τον άνθρωπο από τον παράδεισο «ἵνα μή ἀθάνατον ᾖ τό κακόν», (Γρηγόριος ο Θεολόγος).
- Ο άνθρωπος για να ζήσει οφείλει να βρίσκεται σε διαρκή επαφή και σχέση με τον Θεό Πατέρα. Ο Θεός είναι αγαθός και πηγή όλων των αγαθών. Έφτιαξε τον άνθρωπο έτσι ώστε να είναι δεκτικός της αγαθότητος Του και να μπορεί να μετέχει στο αγαθό. Ο θάνατος συνέβη ως διακοπή της σχέσης του ανθρώπου με την πηγή της ζωής που είναι ο Θεός.
- Ο Θεός όμως δε μας άφησε στην τύχη μας. Το δεύτερο πρόσωπο της Αγίας Τριάδος ο Υιός και Λόγος του Θεού ενανθρώπησε για να ενεργήσει το σχέδιο της Θείας Οικονομίας που αφορά στη σωτηρία του ανθρώπου και του κόσμου.
- Με τη παράβαση της θείας εντολής ζοφώσαμε το «κατ' εἰκόνα» και περιπέσαμε σε σύγχυση

και το κακό, ως στέρηση του αγαθού, μας συνέχει και απογυμνωθήκαμε της θείας κοινωνίας και αποβληθήκαμε της ζωής του παραδείσου και υποπέσαμε στη φθορά και τον θάνατο. Γι' αυτό ήλθε ο Θεός Λόγος και πήρε τη φύση μας «ἵνα δι' ἑαυτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ ἀνακαινίσῃ» (Ιωάννης Δαμασκηνός) το «κατ' εἰκόνα» και να μας δώσει ξανά τη δυνατότητα του «καθ' ὁμοίωσιν».

- Ο Χριστός έγινε ο ἴδιος το αληθινό πρότυπο μας, μας δίδαξε την ενάρετη πολιτεία, μας ελευθέρωσε από τη φθορά και τον θάνατο αφού Εκείνος με τη νίκη του έναντι του θανάτου έγινε «ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἡμῶν ἀναστάσεως» (Δαμασκηνός) και ὁ αἴτιος της κατάλυσης της τυραννικής δυνστείας του σατανά. Αυτά είναι «τῆς Χριστοῦ παρουσίας τὰ κατορθώματα» (Δαμασκηνός).
- Αφού ο Χριστός μας ελευθέρωσε από τη φθορά και το θάνατο ὅπως διδάσκει η Εκκλησία μας, γιατί αυτά συνεχίζουν να υπάρχουν και να ενεργούν;
- Είναι αλήθεια πως και μετά την ευεργετική για ὅλους μας και ολόκληρο τον κόσμο παρουσίας του Χριστοῦ στη ζωή μας, παρατηρούμε ὅτι ο θάνατος, η φθορά, ο πόνος η αρρώστια συνεχίζουν να υπάρχουν. Τούτο συμβαίνει διότι τα γεγονότα αυτά μετά τη νίκη του Χριστοῦ υφίστανται απλὰ ως γεγονότα και ὄχι ως μόνιμη και εκδικητική κατάσταση. Πρόκειται για μια κατάσταση πρόσκαιρη και σχετική και βέβαια για εκείνη την κατάσταση που συμβάλλει στο πνευματικό μας συμφέρον.
- Θα ἔπρεπε να ανησυχούμε εἴαν το κράτος της φθοράς και του θανάτου βασίλευε για πάντα. Τώρα το πρόσκαιρο της παρούσας ζωῆς δεν μπορεί να αντιπαραβληθεῖ με το ατέρμονο μήκος της αιωνιότητος. Ἄλλωστε αν εξακολουθεῖ να υπάρχει ο θάνατος παρὰ την ἐν Χριστῷ οικονομία, αὐτό οφείλεται στη βλάβη και στην αδυναμία της ἀνθρώπινης φύσης που επέφερε η αρρώστια της ἀμαρτίας.
- Ο Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας λέγει: «Τό σῶμα τοῖνυν ἀμαρτίας, ἔχον ὥσπερ ἐκ παλαιότητος τῆς ἐν Ἀδὰμ τό καταφθειρεσθαι». Η φθορά και ο θάνατος παραμένουν στο σῶμα μας ως προαίρεση και μετά το βάπτισμα μας και ερμηνεύεται ως ευπάθεια της φύσης μας προς την ἀμαρτία και το κακό.
- Με ἄλλα λόγια ο θάνατος και η φθορά εξακολουθούν να υφίστανται γιατί το ἔργο της ἐν Χριστῷ οικονομίας για τον ἄνθρωπο και τον κόσμο δεν ἔχει ἀκόμα ολοκληρωθεῖ ἢ ἐπὶ το ὀρθόν ευρίσκεται ἀκόμη σε ἐξέλιξη και συνεχίζεται. Τούτο σημαίνει πως η ἀνακαίνιση και η ἀνάπλαση του ἀνθρώπου και του κόσμου δεν ἔχει ολοκληρωθεῖ και θα πραγματοποιηθεῖ ὀριστικά και τελειωτικά με την ἀνάσταση μας.
- Κατὰ συνέπεια τώρα το σῶμα εξακολουθεῖ να φέρει ἐνεκα της κατασκευῆς του και της πτώσης του ἀνθρώπου τις ροπές των ζωικών δυνάμεων της ψυχῆς, οι οποίες το σπρώχνουν προς τη φθορὸτητα και τη θνητότητα. Μετά την κοινὴ ἀνάσταση, την ἀνάσταση των σωμάτων μας δηλαδή, θα πραγματοποιηθεῖ το θαῦμα της ἀνακατασκευῆς του σώματος. Τότε το σῶμα μας θα εἶναι ἀπαλλαγμένο ὅλων αὐτῶν των συνεπειῶν της ἀμαρτίας.
- Για να γίνουν ὅλα αὐτά πραγματικότητας, εἶναι ἀνάγκη ο ἄνθρωπος σωματικά να υποστεί αὐτό που συμβαίνει με το σπóρο του σιταριού. Το παράδειγμα αὐτό χρησιμοποιεῖ και ὁ ἴδιος ὁ Κύριος μιλώντας για τον θάνατο. Τα θαυμαστά αὐτά και μεγάλα μυστήρια πρόκειται να συμβούν για να μάθει ἐμπειρικά ὁ ἄνθρωπος ὅτι ἐξαιτίας της δυνάμεως του Θεοῦ ζωοποιεῖται και ὄχι λόγω της δυνάμεως της δικῆς του φύσης.
- Ο θάνατος ἐπίσης ἐκτός της ευπάθειας της ἀνθρώπινης φύσης και ἐκτός του δεδομένου ὅτι το ἔργο της ἐν Χριστῷ οικονομίας για τον ἄνθρωπο θα ολοκληρωθεῖ με την ἀνάσταση του ἀνακαινισμένου σώματος, υφίσταται και για ἕναν ἄλλο βασικό – παιδαγωγικό λόγο. Τον λόγο αὐτό μας τον ἐξηγεῖ ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμὰς λέγοντας ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχοντας τη μνήμη του θανάτου οδηγεῖται στη μετάνοια και στη μελέτη των μετὰ τον θάνατο πραγμάτων και ἐτσι σωφρονίζεται.
- Κατὰ την κοινὴ ἀνάσταση θα υπάρχει καθολικὴ ἐγερση των νεκρῶν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ μέχρι τοῦ τελευταίου κεκοιμημένου καθὼς ἐπίσης και «ἀλλαγὴ», «μετάλλαξη» των ζώντων ἀνθρώπων ὅπως χαρακτηριστικά θα πει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ὅμως ἐνῶ ὅλα τα σώματα τότε θα ἀναστηθούν ἀφθαρτα δεν θα εἶναι ὅλα ἐνδοξα.